Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet

Tööga seotud vähktõve riskitegurid Euroopas – tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandetöötajate kokkupuute uuringu tulemused

Kokkuvõte

European Agency for Safety and Health at Work

Safety and health at work is everyone's concern. It's good for you. It's good for business.

Autorid: Muhammad Waseem Khan (Barcelona Institute for Global Health (ISGlobal)), Miquel Vallbona-Vistós (ISGlobal), Michelle C Turner (ISGlobal, Universitat Pompeu Fabra (UPF), CIBER Epidemiología y Salud Pública (CIBERESP)).

Projektijuhid: Nadia Vilahur, Lorenzo Munar – Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA).

Tänusõnad: Marine Cavet, Xabier Irastorza, Elke Schneider (EU-OSHA), prof. Lin Fritschi ja Troy Sadkowsky, Data Scientists Pty Ltd – OccIDEAS (www.occideas.org).

Kokkuvõtte tellis Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA). Dokumendi sisu (sealhulgas selles esitatud arvamused ja/või järeldused) kajastab üksnes autorite, mitte tingimata EU-OSHA seisukohti.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet ega ükski selle nimel tegutsev isik ei vastuta eespool esitatud teabe võimaliku kasutamise korral.

© Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet, 2026

Reprodutseerimine on lubatud allikale viitamisel.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Ameti autoriõigusega kaitsmata fotode ja muude materjalide kasutamiseks või reprodutseerimiseks tuleb taotleda luba vahetult autoriõiguse omajalt.

Lühendid

EL	Euroopa Liit
EU-OSHA	Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet
HeSCare	Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne
OccIDEAS	kutselise kokkupuute hindamise andmebaasiga süsteem
UV	ultraviolett
WES	töötajate kokkupuute uuring, mis käsitles vähktõve riskitegureid Euroopas

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA) tegi uuringu (WES), milles hinnatakse Euroopa töötajate kokkupuudet vähktõve riskiteguritega, sealhulgas tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandesektoris, mis on üks suurimaid tööhõivesektoreid ELis. Uuringu eesmärk on suurendada teadmisi töötajate teadaolevate vähktõve riskiteguritega kokkupuute praegusest levimusest ja olukordadest ning olemasolevatest ennetusstrateegiatest nii üldiselt kui ka tegevusalade järgi.

Uuring hõlmas 24 402 telefonivestlust vähemalt 15-aastaste töötajatega kuuest ELi liikmesriigist. Neist 3041 olid seotud tervishoiu ja sotsiaalhoolekandega. Kokkupuute hindamiseks kasutati uuringus kutselise kokkupuute hindamise andmebaasiga süsteemi (www.occideas.org), kus viimase töönädala jooksul valitud vähktõve riskiteguritega tõenäolist kokkupuudet hinnati automaatselt üksikasjaliku küsimustiku vastuste põhjal. Uuring lõppes 2023. aastal ja see hõlmab 24 teadaolevat vähktõve riskitegurit peaaegu kõigis tööhõivesektorites ning esindab Saksamaa, Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa, Ungari ja Soome töötajaid.

Tervishoiu ja sotsiaalhoolekande sektori uuringule vastanutest töötas enamik tervishoiu allsektoris (n = 2478), 329 hoolekandeasutustes ja 234 sotsiaalasutustes. Peaaegu kaks kolmandikku tervishoiu ja sotsiaalhoolekande töötajatest (65,3%) olid naised. Enamik sektori vastanuid oli sündinud vastajariigis (87,1%) ja nende tööleping oli tähtajatu (72,9%).

Uuringu määratluse kohaselt oli tervishoius ja sotsiaalhoolekandes kõige sagedam ametikoha kategooria tervishoiutöötaja (91,3%). Sektoris sageli nimetatud tööülesanded, mis võivad kaasa tuua kokkupuute vähktõve riskiteguritega, olid seadmete, eriti meditsiiniseadmete steriliseerimine (18,8%), ning tööülesannete käigus sõidukite juhtimine või hooldamine(18,2%). Vähktõve uuritud riskitegurite hulgas olid kõige sagedamad kokkupuude ioniseeriva kiirgusega (7,4%), diiselmootori heitgaasidega (6,2%), päikese ultraviolettkiirgusega (UV) (6,1%), formaldehüüdiga (5,2%) ja benseeniga (4,8%). Kõige sagedamad vähktõve riskitegurid, millega kokkupuude oli tõenäoliselt kõrgel tasemel, olid etüleenoksiid (55,2% töötajatest puutusid kokku kõrgel tasemel) ja formaldehüüd (43,7% töötajatest puutusid kokku kõrgel tasemel).

Hinnanguliselt puutusid 29,5% tervishoiu ja sotsiaalhoolekande töötajatest viimase töönädala jooksul kokku vähemalt ühega uuringus hinnatud vähktõve 24 riskitegurist ja 7,8% puutusid kokku vähktõve vähemalt kahe riskiteguriga. Viimasel töönädalal puutusid mehed sagedamini kokku vähktõve vähemalt ühe riskiteguriga (34,3%) kui naised (24,3%) ning samuti puutusid mehed sagedamini kokku vähktõve vähemalt kahe riskiteguriga (10,2%) kui naised (5,8%). Sarnaselt uuringu üldjäreldustele (EU-OSHA, 2023a) olid tervishoius ja sotsiaalhoolekandes hinnatud kõige sagedamad kaaskokkupuuted kokkupuude diiselmootori heitgaaside ja päikese UV-kiirgusega.

Kõige sagedam ioniseeriva kiirgusega kokkupuute olukord selles sektoris oli töötamine diagnostiliste röntgenseadmetega või nende lähedal. Töötajad teatasid sageli kiirgusvarjete ja kiirguskaitserõivaste kasutamisest tööülesannete täitmisel, kus esineb kokkupuudet ioniseeriva kiirgusega. Diiselmootori heitgaaside korral oli kõige sagedam kokkupuuteolukord diiselmootoriga sõidukite juhtimine, hooldamine või nendes sõitmine. Päikese UV-kiirgusega puututi kokku päevasel ajal väljas töötades (sõidukis, mille aknad olid avatud vähemalt üks tund päevas, või õues) või töötades peegeldavate pindadega või nende lähedal. Sageli nimetatud kaitsemeetmed päikese UV-kiirgusega kokkupuute eest olid näiteks rõivad, mis katsid enamiku kehast, päikeseprillid, kübar või muu peakate, mida võis mõjutada küsitlemisaeg (september 2022 – veebruar 2023).

Uuringu tulemused tervishoius ja sotsiaalhoolekandes annavad väärtuslikku ja ajakohast valdkonnapõhist teavet töötajate kokkupuute kohta tööga seotud vähktõve teadaolevate riskiteguritega ning ennetus-/kaitsemeetmete kasutamise kohta töökohal. Need tulemused annavad teavet sihipäraseks ennetuseks, näiteks rohkem tööülesannetega kohandatud meetmete võtmiseks, aitavad kaasa teadlikkuse tõstmisele ja toetavad ELi poliitikaalgatusi.

Uuringu tugevuste kõrval esineb kitsendusi: näiteks põhines kokkupuute hindamine pigem töötaja eneseanalüüsil, mitte objektiivsetel vaatlustel või töökohal tehtud mõõtmistel, mis võib omakorda põhjustada teabe kallutatust. Samuti ei registreeritud kokkupuudet põhjustavate tööülesannete sagedust ega kestust, sest koguti teavet ainult viimase töönädala kohta. Üksikasjalik teave uuringus hinnatud kokkupuudeteni viivate tööülesannete sageduse ja kestuse kohta oleks aidanud neid vähktõve riskitegureid üksikasjalikumalt iseloomustada. Kaitsemeetmete, näiteks respiraatorite asjakohane

kasutamine või ventilatsioonisüsteemide nõuetekohane korrashoid on olulised tegurid, mida uuringus eraldi ei hinnatud.

Lisaks võib uuringut tulevikus laiendada ka muudesse ELi liikmesriikidesse, hõlmates rohkem teadaolevaid või kahtlustatavaid tööga seotud vähktõve riskitegureid ja suuremat arvu töötajaid. Suurem valim ja tervishoiu ja sotsiaalhoolekande sektori konkreetsete probleemsete kantserogeenide hõlmamine võimaldaks üksikasjalikumat ja informatiivsemat analüüsi allsektori tasandil ning anda rohkem teavet soopõhiste probleemide kohta.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA) aitab muuta Euroopat ohutumaks, tervislikumaks ja tootlikumaks töötamise kohaks. Amet kogub, loob ja levitab usaldusväärset, tasakaalustatud ja erapooletut tööohutuse ja töötervishoiu teavet ning korraldab üleeuroopalisi teabekampaaniaid. 1994. aastal Euroopa Liidu asutatud ja Hispaanias Bilbaos asuv amet ühendab Euroopa Komisjoni, liikmesriikide valitsuste, tööandjate ja töötajate organisatsioonide esindajaid ning juhtivaid tööohutuse ja töötervishoiu spetsialiste Euroopa Liidu liikmesriikidest ja mujalt.

information@osha.europa.eu
https://osha.europa.eu

Publications Office of the European Union